

Bürgüt / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy
написано kitapcy | 21 января, 2025
Bürgüt / hekaýa BÜRGÜT



Çöňňelen gözlerini serilgi kakmaçlara dikdi. Täzeje. Suwly ganjagazlaryň damýanlygy saýgardýar. Ol tamşandy. Çopan kölegede ymyzganypdyr. Läheň goýun iti bolsa beýleräkde garysyna ýassanyp irkiljireýär. Hemişeki

kuwwaty bolanlygynda şol ýatan sürüden bir çebiş ýa-da toklyny alyp asmana galardy. Hany o günler. Öňler bölek lukma üçin ýuwdunyp amatly pursata garaşyp durmazdy. Hawa, ol ogurlyk etmek isleýär. Şunuň özem biraz sykylan äpet göwrede ejizligiň başlanandygyny aňladýar. Ejizlik bürgüdiň gutaranlygyny bildirmeýärdi? Şu ýerde birmahalky demir dyrnaklaryny, howany şarta bölýän gylyç ganatlaryny, ýiti göreçlerini küýsed. Görülen düýş ýaly çala ýadyna düşen jahyllygy gaýdyp gelene döndi. Ýere kölege salyp, asmana galdy. Lukma özündenem beter çyparja üçin zerurdy. Onuň iki perzendi bar. Goňrumtyl bilen Çyparja. Şonuň ikinjisi syrkaw. Ep-esli gün hiç zat bilen höwesi ýok. Perzendi halas etmek üçin ogurlyk edeniň näme aýby bar?.. Beýle pursat ene öz horlugyny unutmaýarmy?

Ol çopan goşunyň depesinde giňden aýlanyp öwrüm berdi. Hol beýleräkde garynja çalymdaş bir zatlar görünýän ýalydy-la? Ah, bürgüt gözleri! Saýgaranok! Pessaýlap aşak indi. Hawa, obanyň çekenesi bi. Nädip alarsyň bulardan?! Kuwwat gerek göterip äkitmäge.

Bürgüt näme üçindir, beýleräkde gondy. Tamakinlik bilen agyp-dönüp ýören çekenä seretdi. Onýança ýeňse tarapyndan gykuwlaşýan ses eşidildi. Ol äwmezlik bilen şol ýana ser saldy. Görse iki-üç sany pyýadajyk taýaklarynu bulaýlaşyp ýetip gelýär.

Häý, zalywatjyklar! Ýňdarylaýyşlaryny gözleri ýok ýaly.

Bürgüt çagalardan gorky-ürki etmeýänligini bildirýän şekilli olar has golaý gelýänçä gymyldamady, soň moýmudaklap asmana galdy. Ýöne şadyýan çagajyklaryň wagyrdaşanlaryny, taýak salanlaryny duýdy. Ol ep-esli daşlykda Küren obany gördi, şeýle uly obadan oňa bir lukmajyk eçilen tapylmazmyka?

Guş, dogrusy, umytsyz gyrada gondy. Garawullady. Yzyndan tüssesini galdyryp zymdyrylyp barýan del zat oňa gönükdü. Bu motosikletli myhmanlardy. Äpet guşa haýran galyp gelýärdiler.

Bürgüt heniz görmedik «jandaryndan» eşitmedik aýylganç sesinden heder edip asmana göterildi. Pessaýlap uçdy. Ynha, aşakda ullakan alaka göründi. Ol, çommaly, diňşirgenip oturdy.

Guş ömründe degmedik bu närsäni awlamaga namys etdimi-nämemi sägindi-de ýadyndan çykmaryk kakmaçly çopan goşuna tarap nazar aýlady.

Gojalyşan çal bürgüt serilgi ete golaýlady. Çopandyr it oýandy. Yza ýol ýok. Boş barsa Çyparja heläk bolýar. Ol

bürgüdiň soňky nesli.

Ynsan eline uzyn taýagyny aldy. It wowfuldap üýrdi. Bürgüt öňe omzady. Şobada bokurdagydyr ganatynyň birine taýak şarpyldap degdi. Onuň gözleri garaňkyrady. Çaykandy. Biygtyýar aşak sallandy. Ynsana bolan ýigrenç ody gursagyny çirkizerlidi. Ony talajak bolýanlygy huşuna gelenok.

Çyparja... Açlykdan öläýmeli?

Ol hemme güýjüni jemledi. Perzende söýgi patlap ýere gaçmakdan özünem halas eden şekillidi. Rastlandy. Barşyna kakmajyň birini kakdy.

Aňk-taňk bolan çopan alasarmyk halda onuň yzyndan gözläp galdy. Ol guşuň bu hüjümini ogurlyga saýmady. Ýüzünden edermenlige kaýyllyk göründi.

Item üýrmesini goýup, näme üçindir, eýesiniň ýüzüne seretdi.

Bürgüt lukmanyň köpüsini Çyparja berdi. Goňrumtyla az-owlak. Özüne dogramça-da goýmady. Gultunýanlygyny bildirmezlik üçin kellesini keseräk sowdy. Ertire çykmaga gurbat tapar.

Çyparja weli, täzeden dünýä inene döndi. Eýlä-beýlä ýöräberdi.

Muny gören Bürgüt ganatlaryny pelpelletdi, birki gezek uçup gondy. Birbada açlygyny, endam-janynyň zerzawlygyny unutdy.

Ol daňyň ümüş-tamyslygynda ýene awa gitdi. Onuň yz ýanyndan ýoly Bürgüt höwürtgeleriniň üstünden düşen eýmenç ýylan çagalaryna hüjüm etdi. Çyparja çem tapyp, gaçyp, gaýanyň ýarygynda bukuldy.

Goňrumtyl, merdana Goňrumtyl, gaçaýynam diýmedi. Atalaryna mahsus sowukganlylygy saklady. Gabaryldy. Muňa garşydaşynyň bolmajysy boldy. Göwresini ýarym gulaçlyk ýokary galdyrdy. Owsun atdy. Ikisem deňme-deň hüjüme geçdi. Ýylan garşysyndakynyň tejribesizdigine we ejizdigine şo bada göz ýetiren şekillendi. Sägindi. Sowujak gözlerini süzgekletdi. Bu awuny awlamanka ilki az pursatlyk şirin lezzet alýana meňzeýärdi. Şeýtmek bilen ol, garşydaşyndan rüstemdigini, äsgermeýändigini hem syzdyrýardy.

Muňa çydamadyk Bürgüt çagasy göz açyp ýumasy salymda onuň gözünüň birini çokdy, ýöne kellesiniň gyzyp gidenligini duýdy. Entedi. Gursagyny daşa goýdy. Ýagty jahan gözünden ýitip baransoň, darygyp doganyny küýsed, görünmedi. Iň soňky deminde ony kömege çagyrdy. Ýene görünmedi. Tizden Goňrumtylyň hereketi galdy.

Çyparja bolan wakany synlap otyrды. Doganynyň naýynjar sesini eşidende ýapýryldy.

Birhaýukdan enesi göründi. Gelip Goňrumtylyň ýanynda gondy. Dem-düýt ýok. Göwresi sowapdyr. Daşda gan damjalarynyň yzy bar. Hany Çyparja?

Ol beýleräkden çykdy. Özem «Men diri galdym» diýýän ýaly uçarlap gelýär. Bürgüde bary düşnükli boldy: Goňrumtyl güýçli duşman bilen söweşip, heläk bolupdyr. Çypary weli, gizlenipdir.

Megerem, çagasyny öldüren ynsanyň ynsanyň uran taýagyna çalymdaş uzyn haýwan bolsa gerek. Birmahal onuň özem söweşipdi şo täwire duşman bilen, ýöne ýeňipdi...

Goňrumtul bürgüt nesliniň namysyny gorapdyr.

Ol ýetip gelýän Çyparja seretdi. Öňem awy şowuna düşmedik bürgüdiň gursagy wagşy gahar-gazapdan doldy. Gözleri köz bolup ýandy. Birmahalky aw awlajak ýa-da duşmanlar bilen söweş gurjak bolşundaky ýaly... Ol şeýle güýjüň özünde barlygyny küýünden çykaraňkyrlapdy. Beýle kuwwat oňa nireden geldikä?

Şu pursat läheň awlary-da awlap biljek. Wah, gara-çyrasy görünsedi. Bürgüt bu wagşyýana gahar-gazabyň, güýjüň özüne az wagtlyl dolanyp gelenligini aňan ýaly asmana galdy. Uçup-uçup gözden ýitdi... Asmanda eýmenç şaggyldy eşidildi. Çyparja bu gezek gaçmaga ýetişmedi. Ýygryldy. Basym güýçli urgudan takga jany çykdy, muny enesiniň edenligini bilmäge-de ýetişmedi.

Nesliniň gutaranlygyny Çyparjanyň gizlenip, janyny saklandygynda bilen bürgüt gözýaşlaryny paýratman saklap, dik asmana uçdy-uçdy-da başaşaklygyna düwölüp gaýtdy.

Seňrikmen çal gaýa bürgüdiň özüne urulmasyna sarsmady. Guş-da gymyldamady.

1988-1992 ý.

© Annatagan NURGELDIÝEW. Hekaýalar